

Transparency International Nederland
Koninklijk Instituut voor de Tropen
Kamer 2D-3
Mauritskade 64
1092 AD Amsterdam
f.haijer@transparency.nl
+31 (0)6 81 08 36 27

De Minister van Financiën
De heer mr. W.B. Hoekstra
Postbus 20201
2500 EE Den Haag

en

De Minister van Buitenlandse Zaken
De heer drs. S.A. Blok
Postbus 20061
2500 EB Den Haag

en

De Minister van Justitie en Veiligheid
De heer mr. F.B.J. Grapperhaus
Postbus 20301
2500 EH Den Haag

CC: Tweede Kamer, vaste commissies voor Financiën, Buitenlandse Zaken, en
Justitie en Veiligheid

Betreft: Bestemming gelden Vimpelcom e.a.

Amsterdam, 9 augustus 2018

Excellenties,

Transparency International (TI) is een internationale non-gouvernementele organisatie voor bestrijding van corruptie. Transparency International Nederland (TI-NL) is de Nederlandse afdeling van TI. TI-NL richt zich op een wereld waarin de overheidsdiensten, de politieke wereld, het bedrijfsleven, het maatschappelijk middenveld én burgers vrij van corruptie zijn.

TI-NL verzoekt u duidelijkheid te geven over de financiële afhandeling in de internationale corruptiezaken betreffende Vimpelcom Ltd en haar dochterbedrijf Silkway Holding BV (hierna: Vimpelcom), Takilant Ltd (hierna: Takilant) en Sonera Holding BV, TeliaSonera UTA Holding BV en Telia Sonera Uzbek Telecom

Holding BV (hierna: TeliaSonera). In het bijzonder vragen wij uw aandacht voor de positie van de bevolking van Oezbekistan.

Onder het bewind van voormalig president Karimov leefde een groot deel van de bevolking van Oezbekistan in armoede. Zoals onder meer Human Rights Watch heeft aangetoond vonden er grootschalige mensenrechtenschendingen plaats, waaronder marteling en dwangarbeid. Politieke tegenstanders werden monddood gemaakt.¹ Hoewel er sinds het aantreden van de nieuwe president Mirziyoyev in 2016 hoop is op verbetering, zijn er nog onvoldoende hervormingen en waarborgen.² Door enorme bedragen aan steekpenningen te betalen aan vertegenwoordigers van het regime, droegen in Nederland gevestigde bedrijven bij aan het in stand houden van deze situatie in Oezbekistan.

Deze bedrijven zijn ook in Nederland vervolgd. In februari 2016 heeft Vimpelcom een door het Openbaar Ministerie aangeboden transactie geaccepteerd in verband met omkoping in Oezbekistan. De transactie bestond uit een boete van 100 miljoen US dollar, een verbeurdverklaring van ruim 167 miljoen US dollar en een ontneming van wederrechtelijk verkregen voordeel van 130 miljoen US dollar - te betalen aan Nederland.³ Op 20 juli 2016 werd Takilant, bij dezelfde omkoping betrokken, veroordeeld tot een boete van ruim 1,5 miljoen US dollar, een verbeurdverklaring van 1080 aandelen en een ontneming van wederrechtelijk verkregen voordeel van ruim 123 miljoen US dollar - te betalen aan Nederland.⁴ Een transactie met TeliaSonera, bij dezelfde omkoping betrokken als Vimpelcom en Takilant, volgde in september 2017. Deze laatstgenoemde transactie bestond uit 100 miljoen US dollar boete, een verbeurdverklaring van 174 miljoen euro - te betalen aan Nederland, en een ontnemingsbedrag van ruim 208 miljoen US Dollar - te betalen aan Nederland of Zweden, afhankelijk van de uitkomst van een Zweedse gerechtelijke procedure.⁵ Waar wij in deze brief spreken over de gelden betreffende Vimpelcom en anderen, doelen wij op deze boetes, verbeurdverklaringen en ontnemingen gezamenlijk.

TI-NL vindt het een goede stap dat bedrijven in Nederland vervolgd worden voor omkoping, in dit geval van het Oezbeekse regime. Dit past bij de verantwoordelijkheid die Nederland draagt als gastland van vele multinationale bedrijven. Er zijn echter nog vragen onbeantwoord gebleven rond de veroordeling en de transacties die zijn gesloten. Wij verzoeken u helderheid te geven over de volgende vijf vragen.

¹ <https://www.hrw.org/europe/central-asia/uzbekistan>

² <https://www.hrw.org/news/2018/05/09/time-see-hard-commitments-uzbekistans-human-rights-record>

³ <https://www.om.nl/@93225/vimpelcom-betaalt/>

⁴ ECLI:NL:RBAMS:2016:4520 en ECLI:NL:RBAMS:2016:4594

⁵ <https://www.om.nl/actueel/nieuwsberichten/@100343/internationale-0/>.

1. Wat is de stand van zaken met betrekking tot de tenuitvoerlegging van bovengenoemde straffen, verbeurdverklaringen en ontnemingen?
2. Zijn de verbeurdverklaarde aandelen in de zaak Takilant verkocht? Zo ja, wanneer en tegen welke waarde? Zo nee, wat is de huidige waarde?
3. Wanneer komt er uitsluitel over of het ontnemingsbedrag van ruim 208 miljoen US dollar van TeliaSonera aan Nederland of Zweden betaald zal worden? Zijn hierover afspraken gemaakt met Zweden?
4. Heeft de regering van Oezbekistan op enige wijze aanspraak gemaakt of informatie opgevraagd met betrekking tot bovengenoemde gelden?
5. Wat is er precies gebeurd met de gelden betreffende Vimpelcom en anderen?

Naast het verstrekken van bovengenoemde informatie, is het in de visie van TI-NL ook belangrijk dat de Nederlandse regering zorg draagt voor verantwoorde *asset recovery*: de gelden uit deze strafzaken moeten ten goede komen aan de bevolking van Oezbekistan, de slachtoffers van het corrupte regime. In het licht van internationale anti-corruptie instrumenten⁶ en het principe uit het Nederlandse strafrecht dat betalingen aan slachtoffers voorrang hebben boven betalingen aan de staat,⁷ is het niet acceptabel als deze gelden ten gunste komen van de Nederlandse staatskas. Het zou evenmin verantwoord zijn als deze gelden zonder voorwaarden aan de nieuwe regering van Oezbekistan zouden worden gegeven, omdat Oezbekistan nog niet voldoet aan de UNCAC normen voor transparantie, verantwoording, rapportage en participatie. Bovendien zijn er in Oezbekistan volgens lokale *civil society* nog altijd onvoldoende waarborgen om corruptie te voorkomen.⁸ De huidige regering van Oezbekistan kan dus niet garanderen dat dit geld daadwerkelijk de mensen bereikt die het meeste hebben geleden onder het corrupte regime.

Wij roepen u op om bij het vinden van een bestemming van bovengenoemde gelden de volgende vier aanbevelingen in acht te nemen. Deze aanbevelingen zijn een uitwerking van de *guiding principles* zoals geformuleerd door de UNCAC Coalition Civil Society Working Group on Accountable Asset Return.⁹

1. Gelden afkomstig uit Oezbeekse omkopingszaken zouden niet in de Nederlandse staatskas moeten vloeien. Zij krijgen een aparte boekhoudkundige status totdat duidelijkheid bestaat over de bestemming. Dit komt transparantie

⁶ UNCAC artikel 51; Recommendation of the Council for Further Combating Bribery of Foreign Public Officials in International Business Transactions no. X111.i

⁷ Dit past in de systematiek van artikel 36f Strafrecht betreffende de schadevergoedingsmaatregel.

⁸ https://uncaccoalition.org/en_US/uzbek-civil-society-open-letter/

⁹ http://uncaccoalition.org/en_US/uncac-coalition-recommendations-to-un-meeting-on-management-and-disposal-of-stolen-assets/. Zie verder voor een analyse van Zwitserse *asset recovery* naar Kazachstan, met aanbevelingen en implicaties voor Oezbekistan, Lasslett & Mayne, *A Case of Irresponsible Asset Return*, <https://corruptionandhumanrights.org/app/uploads/2018/07/A-Case-of-Irresponsible-Return-Summary-Report.pdf>.

ten goede en geeft bovendien de symbolische boodschap dat Nederland zich niet wenst te verrijken met dit geld.

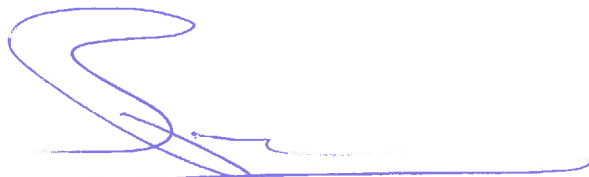
2. Informatie over de tenuitvoerlegging van bovengenoemde transacties en vonnissen en over de bestemming van de gelden zou publiek gemaakt moeten worden en toegankelijk voor burgers in Nederland en Oezbekistan. Dit maakt het mogelijk dat potentiële individuele slachtoffers zich kunnen melden als zij menen aanspraak te kunnen maken op compensatie.

3. Totdat Oezbekistan voldoet aan de artikelen 9, 10 en 13 van UNCAC, betreffende financiële transparantie, verantwoording, rapportage en participatie, kunnen de gelden niet onvoorwaardelijk aan de regering van Oezbekistan gegeven worden.

4. Indien de gelden in de toekomst ten goede komen aan de regering van Oezbekistan, dient dit te gebeuren met gebruik van een overeenkomst als bedoeld in artikel 57 lid 5 UNCAC, met dien verstande dat de gelden moeten bijdragen aan het verbeteren van de levensstandaard van de benadeelde bevolking van Oezbekistan en aan het versterken van de rechtsstaat en het bestrijden van corruptie in Oezbekistan.

Wat TI-NL betreft blijft de Nederlandse regering ten allen tijde verantwoordelijk voor een verantwoorde *asset recovery*, waaronder transparantie en rapportage over de besluitvormingsprocedure inzake de gelden. Wij zien uw reactie op onze vragen en aanbevelingen met belangstelling tegemoet en zijn graag bereid hierover verder met u te spreken.

Hoogachtend,

A handwritten signature in blue ink, appearing to be "Paul Vlaanderen".

Paul Vlaanderen
Voorzitter

A handwritten signature in blue ink, appearing to be "Anne Scheltema Beduin".

Anne Scheltema Beduin
Directeur